

آزمایشگاه سیستم عامل دستورکار ۱۰: فرآیندها در لینوکس

فرآیند موجودیتی است که از آن برای نشان دادن یک برنامه در حال اجرا استفاده می شود. به فرآیندها برنامه‌های در حال اجرا نیز می‌گویند. به هر فرآیند در سیستم یک شناسه یکتا نسبت داده می‌شود که به آن شناسه فرآیند یا PID می‌گوییم. PID یک فرآیند موجود قابل تغییر دادن نیست. اما وقتی فرآیندی خاتمه یافت، سیستم عامل می‌تواند از شناسه‌ی آن برای مشخص کردن فرآیندی دیگر استفاده کند.

بخش اول: مدیریت فرآیندها

- دستور ps: پردازش‌های در حال اجرا را لیست می‌کند.

-f	اطلاعات بیشتری را نمایش می‌دهد.
-a	پردازش‌های تمام کاربران را نمایش می‌دهد.
-u	نام کاربران را نمایش می‌دهد.
-e	پردازش‌های سرویس‌های در حال اجرا را هم نمایش می‌دهد.
-ax	همه پردازش‌ها چه آن‌هایی که در محیط ترمینال اجرا شده یا نشده‌اند را نمایش می‌دهد.

انواع فرآیندهای لینوکس

وقتی شما برنامه‌ای را اجرا می‌نمایید، این برنامه توسط سیستم عامل به دو صورت، می‌تواند اجرا گردد: فرآیندهای Foreground و فرآیندهای Background.

فرآیندهای Foreground

وقتی که از یک ترمینال در لینوکس، فرمانی را اجرا می‌کنید، به طور پیش‌فرض این برنامه موقع اجرا در صورتی که نیاز به ورودی خاصی داشته باشد، منتظر ورود اطلاعات توسط کاربر شده و سپس نتیجه را در خروجی نمایش داده و سپس به حالت پرامپت یا علامت اعلان بازمی‌گردد. به این نوع فرآیندها، فرآیندهای Foreground می‌گویند.

نکته‌ی قابل ذکر این است که فرآیندهای Foreground تا موقعی که در حال اجرا می‌باشند، شما قادر به اجرای فرمان دیگری در آن ترمینال نخواهید بود. وقتی که مراحل فرآیند به اتمام رسید و اعلان سیستم به نمایش در آمد، شما می‌توانید فرمان‌های بعدی را اجرا نمایید. به عنوان مثال، با وارد نمودن دستور ls سیستم عامل این برنامه را در حافظه قرار داده و با اختصاص دادن یک شماره‌ی فرآیند اختصاصی به آن، فرایند شروع به کار نموده و نتیجه در خروجی نمایش داده می‌شود. پس از اتمام کار فرآیند، مجدد منابع اختصاصی فرآیند آزاد شده و حالت اعلان، نمایش داده می‌شود.

فرآیندهای Background

فرآیندهایی که به صورت Background اجرا می‌شوند، دیگر ترمینال را در انتظار اجرا قرار نمی‌دهند. شما می‌توانید با اجرای برنامه‌ای که در حالت Background اجرا می‌شود، فرمان‌های دیگر را نیز، اجرا نمایید. برای این که بتوانیم فرآیندی را در حالت Background اجرا کنیم، باید برای اجرای دستور یا برنامه‌ی مربوطه یک & را با آخر فرمان اضافه نماییم.

دیمون‌ها (Daemons)

دیمون‌ها فرآیندهایی هستند که معمولاً با سطح دسترسی کاربر root اجرا می‌گردند. دیمون‌ها معمولاً سرویسی را به فرآیندهای دیگر ارائه می‌دهند. دیمون‌ها به صورت Background اجرا می‌شوند و معمولاً منتظر اتفاق خاصی می‌مانند تا به آن واکنش نشان دهند. مثلاً یک دیمون وب سرور منتظر درخواست ارتباط از طریق پروتکل http می‌ماند. به محض دریافت درخواست از طرف کلاینت سرویس لازم را به آن ارائه می‌دهد. دیمون‌ها معمولاً با بوت شدن سیستم عامل، اجرا شده و تا آخر، باقی می‌مانند.

فرآیندهای والد و فرزند

در مدیریت فرآیندها در سیستم عامل لینوکس، هر فرآیند توسط فرآیند والد خود ایجاد شده است. هر فرآیند دارای دو شناسه‌ی فرآیند می‌باشد. اولین شناسه‌ی فرآیند یا PID مربوط به خود فرآیند است و دومین شناسه، مربوط به شناسه‌ی فرآیند والد، یا PPID می‌باشد. والد تمام فرآیندها، در بیشتر توزیع‌های لینوکس فرآیند systemd می‌باشد، که به جای فرآیند init استفاده می‌شود.

وضعیت‌های یک فرآیند

Running: فرآیند در حال اجرا، و یا آماده برای دریافت زمان از پردازنده برای اجرا

Waiting: در این حالت فرآیند منتظر، یک اتفاق، مثلاً فشردن شدن یک کلید است.

Stopped: در این وضعیت، روند اجرای فرآیند، متوقف شده است. مثلاً برای حالت debugging.

در مثال زیر دستور sleep به مدت ۱۰۰ ثانیه، اجرا شده است. با فشردن کلید Ctrl_Z روند اجرای برنامه را متوقف می‌سازیم. با دستور jobs می‌توانیم، برنامه‌های در حال اجرا و متوقف شده را ببینیم:

```
sleep 100
Ctrl+Z
jobs
sleep 150 &
jobs
```

Zombie: در این وضعیت، اجرای فرآیند خاتمه یافته، اما هنوز فرآیند در جدول فرآیندها موجود است.

- دستور **pstree**: لیست پردازش‌های درحال اجرا را به صورت درختی نشان می‌دهد.

```
pstree
```

- دستور **top**: این دستور، گزارشی از وضعیت فرآیندها و همچنین، میزان اختصاص حافظه و پردازنده، ارائه می‌دهد. این دستور، ابزار مفیدی، برای مانیتورینگ وضعیت فرآیندها، در سرورهای شبکه می‌باشد. با کمک این ابزار، می‌توانیم، وضعیت کلی مصرف منابع سیستم، از قبیل حافظه و پردازنده را مشاهده نماییم.

-n	تعداد دفعات به‌روزرسانی را مشخص می‌کند.
-p	گزارشی از فرآیندی خاص را مشخص می‌کند
-u	گزارشی از فرآیندهای مربوط به کاربر خاص را مشخص می‌کند.

(مثال)

```
top -n 1
```

دستور top تنها یک‌بار اجرا می‌شود.

```
top -p 1
```

پردازش با شناسه ۱ را کنترل می‌کند.

```
top -u user1
```

پردازش‌های کاربر با نام user1 را کنترل می‌کند.

- دستور **kill**: برای ارسال سیگنال خاتمه به یک پردازش یا گروهی از پردازش‌ها به کار می‌رود.

```
kill {kill-signal} {PID}
kill {kill-signal ID} {PID}
```

برای مشاهده لیست سیگنال kill ها را نشان می‌دهد.

```
kill -l
```

```
sheiki@sheikhi:~$ kill -l
1) SIGHUP      2) SIGINT      3) SIGQUIT     4) SIGILL      5) SIGTRAP
6) SIGABRT     7) SIGBUS     8) SIGFPE     9) SIGKILL     10) SIGUSR1
11) SIGSEGV    12) SIGUSR2    13) SIGPIPE    14) SIGALRM     15) SIGTERM
16) SIGSTKFLT  17) SIGCHLD   18) SIGCONT    19) SIGSTOP     20) SIGTSTP
21) SIGTTIN    22) SIGTTOU   23) SIGURG     24) SIGXCPU     25) SIGXFSZ
26) SIGVTALRM  27) SIGPROF   28) SIGWINCH   29) SIGIO        30) SIGPWR
31) SIGSYS     34) SIGRTMIN  35) SIGRTMIN+1 36) SIGRTMIN+2 37) SIGRTMIN+3
38) SIGRTMIN+4 39) SIGRTMIN+5 40) SIGRTMIN+6 41) SIGRTMIN+7 42) SIGRTMIN+8
43) SIGRTMIN+9 44) SIGRTMIN+10 45) SIGRTMIN+11 46) SIGRTMIN+12 47) SIGRTMIN+13
48) SIGRTMIN+14 49) SIGRTMIN+15 50) SIGRTMAX-14 51) SIGRTMAX-13 52) SIGRTMAX-12
53) SIGRTMAX-11 54) SIGRTMAX-10 55) SIGRTMAX-9 56) SIGRTMAX-8 57) SIGRTMAX-7
58) SIGRTMAX-6 59) SIGRTMAX-5 60) SIGRTMAX-4 61) SIGRTMAX-3 62) SIGRTMAX-2
63) SIGRTMAX-1 64) SIGRTMAX
```

kill-signal های مهم عبارتند از:

نام	شماره سیگنال	توضیحات
SIGHUP	۱	پردازش با همان PID قبلی راه اندازی مجدد می کند.
SIGINT	۲	یک سیگنال وقفه به پردازش مورد نظر ارسال می کند. (CTRL+C) این سیگنال را به پردازش مورد نظر ارسال می کند.
SIGTERM	۱۵	سیگنال حذف به برنامه مربوطه می فرستد سپس برنامه پردازش مربوطه را حذف می کند. (سیگنال پیش فرض است)
SIGKILL	۹	پردازش را مستقیماً توسط Kernel حذف می کند.

- **دستور nice** : در لینوکس، برنامه های زیادی، می توانند به صورت هم زمان، اجرا شوند. در صورتی که بخواهیم، برای بعضی از فرآیندها، اولویت بیشتری، در استفاده از منابع سیستم، قائل شویم، از دستور 'Nice Value' process -n nice name برای اجرای آن فرآیند، استفاده می کنیم. دستور nice برای شروع اجرای هر فرآیند اولویت ۱۹- تا ۲۰ را می تواند قرار دهد. بیشترین اولویت ۱۹- و کمترین اولویت ۲۰ می باشد. پیش فرض اولویت (priority) برای تمام فرایندها، ۰ می باشد. در صورتی که یک فرآیند در حال اجرا باشد، برای تغییر مقدار اولویت آن، از دستور -p PID 'Nice Value' renice استفاده می نماییم.
- **دستور uptime**: مشخص می کند که چه مدت است که سیستم در حال اجرا (up) است. زمان فعلی، میزان زمان فعال بودن سیستم پس از آخرین راه اندازی مجدد، تعداد کاربران متصل به سیستم و بار کاری سیستم را ۱، ۵ و ۱۵ دقیقه قبل را نمایش می دهد.
- **دستور du**: فضای مصرف شده توسط یک دایرکتوری یا فایل را نمایش می دهد.

du {file-name or directory-name}	
-h	اطلاعات را با ذکر واحد اندازه گیری و بطور human readable نمایش می دهد.

- **دستور df**: میزان فضای مصرفی و میزان فضای در دسترس و خالی فایل سیستم را گزارش می کند.

-h	اطلاعات را با ذکر واحد اندازه گیری و بطور human readable نمایش می دهد.
----	--

- **دستور free**: با این دستور می توانیم، میزان مصرف و میزان حافظه ی قابل استفاده در حافظه ی اصلی (RAM)، را مشاهده نماییم.

بخش دوم: بررسی رفتار فرآیندها

همانطور که می دانید از طریق فراخوانی سیستمی برنامه ها با سیستم عامل ارتباط برقرار می کنند. رابط فراخوانی سیستمی شامل تعدادی از توابع می شود که سیستم عامل به برنامه ها ارایه می دهد تا روی آن عمل کنند. این توابع اجازه اعمالی مانند باز کردن فایل ها، ایجاد ارتباطات شبکه، خواندن و نوشتن فایل ها و غیره را می دهند.

برای بررسی این منظور چند برنامه به زبان برنامه نویسی C خواهیم نوشت.

برای کامپایل برنامه به زبان C از دستور CC استفاده کنید:

```
cc example.c
```

این دستور خروجی کامپایل را در فایلی قابل اجرا در دایرکتوری جاری به نام a.out ایجاد می کند.

این فایل را به صورت زیر اجرا کنید:

```
./a.out
```

در این مرحله از کامپایلر gcc نیز می توانید استفاده کنید. برای نصب آن می توانید از دستور زیر استفاده کنید:

```
sudo apt install build-essential
```

هر فرآیند با استفاده از فراخوانی سیستمی getpid می تواند به شناسه خود دسترسی پیدا کند. یک فرآیند به دلایل مختلفی می تواند ایجاد شود، مثلاً وقتی یک کاربر از طریق یک ترمینال وارد سیستم می شود، یک فرآیند جدید برای او ایجاد می شود.

همچنین سیستم عامل برای ارائه یک سرویس ممکن است یک فرآیند ایجاد کند؛ در این حال ایجاد یک فرآیند جدید برای ارائه سرویس باعث می شود که کاربر دیگر برای دریافت سرویس نیاز به صبر کردن نداشته باشد (مثلاً یک فرآیند برای کنترل عمل چاپ ایجاد می شود). همچنین یک برنامه کاربر با ایجاد چندین فرآیند می تواند از پیمانۀ ای شدن و فواید موازی سازی استفاده کند.

در لینوکس هر فرآیند جدید به وسیله فرآیندی دیگری (که از قبل موجود می باشد) ایجاد می شود و همین سبب ایجاد یک رابطۀ والد-فرزند می شود. تنها استثنا در فرآیندی است که دارای شناسه ۰ است. این فرآیند هیچ والدی نداشته و به وسیله سیستم عامل در زمان boot سیستم ایجاد می شود. هر فرآیند می تواند PID والد خود را با استفاده از فراخوانی سیستمی getppid بیابد.

یک فرآیند نمی تواند والد خود را تغییر داده و یا رابطۀ والد-فرزند را بشکند. با این حال تغییر والد یک فرزند ممکن است یک بار طی اجرای یک فرآیند اتفاق بیفتد و این زمانی است که فرآیند والد قبل از فرزندانش خاتمه بیابد. در این گونه مواقع سیستم عامل شناسه والد تمامی فرآیندهای فرزندی که والدشان خاتمه یافته است را به ۱ مقداردهی می کند (۱ شناسه فرآیند init است). نحو دو فراخوانی سیستمی که در بالا به آن اشاره شد به صورت زیر است:

```
getpid(); // process ID  
getppid(); // parent ID
```

سیستم عامل از یک ساختمان داده ی داخلی به نام جدول فرآیند برای نگهداری trackهای فرآیندها استفاده می کند. این جدول دارای یک مدخل برای هر فرآیند در حال اجرا است.

برنامه ها و فرآیندها

یک برنامه شامل مجموعه ای از دستور العمل ها و داده ها است که به یک فرم مشخص سازماندهی شده است و در یک فایل اجرا شدنی بر روی دیسک نگه داری می شود. یک برنامه لینوکس از چندین قطعه تشکیل شده است. code segment شامل دستور العمل به فرمت باینری است.

data segment شامل داده های از پیش تعریف شده (به عنوان مثال ثوابت) و داده هایی که مقدار دهی اولیه شده اند، می باشد. این دو بخش به همراه stack segment که شامل داده هایی است که به طور پویا به هنگام اجرای فرآیند تخصیص داده می شوند قسمت های اساسی یک فرآیند لینوکس هستند.

برای اجرای یک برنامه یک فرآیند جدید ایجاد می شود. از برنامه برای مقدار دهی اولیه دو قسمت اول استفاده می شود و بعد از آن دیگر لینکی بین فرآیند و برنامه وجود نخواهد داشت. داده های سیستمی یک فرآیند شامل اطلاعاتی مانند دایرکتوری جاری، توصیف-گرهای فایل های باز، نوع ترمینال، میزان مدت استفاده از CPU و غیره است.

یک فرآیند نمی تواند به طور مستقیم به داده های سیستمی خود دسترسی پیدا کند یا آن ها را تغییر دهد، زیرا این داده ها خارج از فضای آدرس دهی فرآیند قرار گرفته اند. با این حال یکسری فراخوانی های سیستمی وجود دارد که می توان به طور غیر مستقیم به این اطلاعات دسترسی پیدا کرد یا آن ها را تغییر داد.

تمامی فرآیندهای سیستم اولاد مستقیم یا غیر مستقیم یک فرآیند خاص هستند که به هنگام شروع به کار سیستم به وسیله دستور init به وجود می آید. وقتی یک کاربر وارد سیستم می شود یک فرآیند به طور اتوماتیک ایجاد می شود. این فرآیند shell یا همان مفسر فرمان مربوط به session کاربر است.

وظیفه این فرآیند تفسیر و اجرای دستوراتی است که کاربر تایپ کرده است. برای ایجاد یک فرآیند جدید می توان از فراخوانی سیستمی fork استفاده کرد. هر زمان که این فراخوانی اجرا شود یک فرآیند جدید مستقل از فرآیندی که fork را فراخوانی کرده است ایجاد می شود و یک PID خودش را دارا خواهد بود.

این دو فرآیند (فرآیندی که فراخوانی سیستمی fork را صدا زده است و فرآیندی که جدیداً ایجاد شده است) همروند هستند یا به عبارتی دیگر از لحاظ اجرا شدن مستقل از همدیگر اجرا می شوند. این دو فرآیند وقتی صحبت از محتوا (کد، داده ها، پشته، فایل های باز و غیره) می شود، دو فرآیندی یکسان هستند.

به این طریق fork یک کپی از فرآیند اولیه ایجاد می کند، پس تصویر دو فرآیند در حافظه یکسان است. فرآیندی که دستور fork را فراخوانی کرده است به عنوان فرآیند والد و فرآیند تازه ایجاد شده به عنوان فرآیند فرزند در نظر گرفته می شود. با استفاده از فراخوانی سیستمی wait، فرآیند والد اجرای خود را معلق می کند و منتظر خاتمه فرآیند فرزند می ماند.

اجرای یک برنامه در فرآیند فرزند، به وسیله فراخوانی سیستمی exit (که یا به طور صریح توسط فرآیند فرزند صدا زده می شود و یا به طور ضمنی توسط سیستم عامل در پایان تابع main فراخوانی می شود) خاتمه می پذیرد. تاثیر فراخوانی سیستمی exit به این صورت می باشد: فرآیند جاری را خاتمه می دهد، یک کد خاتمه را در مدخل جدول فرآیند مربوطه ذخیره می کند و در نهایت فرآیند والد را (که منتظر خاتمه فرآیند فرزند است) از خواب بیدار می کند.

فرآیند سیستمی fork

از فراخوانی سیستمی fork برای ایجاد یک فرآیند جدید استفاده می شود. در کرنل، fork عملاً به وسیله ی یک فراخوانی سیستمی clone پیاده سازی می شود. این واسطه به طور موثر سطحی از انتزاع را در مورد اینکه کرنل لینوکس چگونه قادر به ایجاد فرآیندها است را به وجود می آورد. clone به شما این اجازه را می دهد که به طور صریح مشخص کنید که کدام قسمت ها از فرآیند درون فرآیند جدید کپی شده و چه قسمت هایی بین آن ها به اشتراک گذاشته شود. فرآیند فرزند که یک کپی از فرآیند والد می باشد، دارای کد مشابه با والد است و اجرای خود را به همان طریقی که فرآیند والد به اجرای خود ادامه می دهد شروع می کند. برای اینکه بین برگشت از تابع fork در فرآیند والد و برگشت از تابع fork در فرآیند فرزند تمایز قائل شویم، تابع PID فرآیند فرزند را در حالت اول (در فرآیند والد) و ۰ را در حالت دوم (در فرآیند فرزند) بر می گرداند. وقتی اجرای تابع fork موفقیت آمیز نباشد، -۱ برگردانده می شود.

```

pid=fork();
/* source code executed by both processes */
switch (pid){
case -1:
/* Error! Unsuccessful fork! */
case 0 :
/* source code executed only by the child*/
break;
default:
/* source code executed only by the parent*/
}
/*source code executed by both processes*/

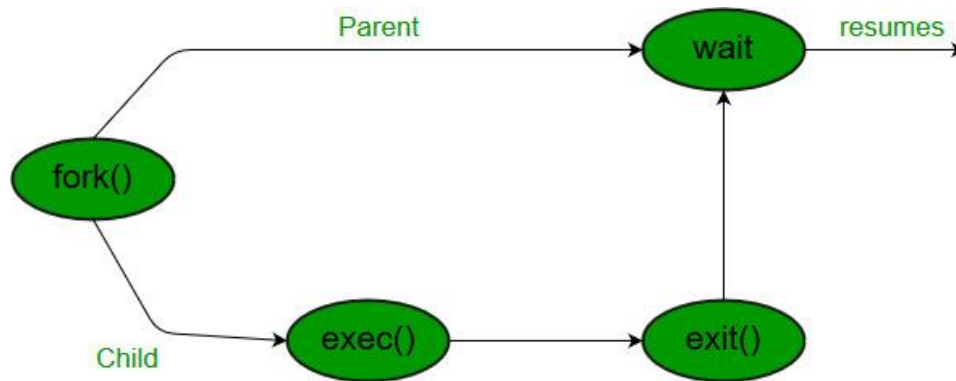
```

به این نکته توجه کنید که مثلاً اگر تعداد فرآیند های ایجاد شده توسط کاربر و یا تعداد فرآیند هایی که در سیستم می توانند به طور همزمان اجرا شوند به حد مشخصی برسد، ممکن است خطا اتفاق بیافتد. تمامی متغیرهای فرآیند فرزند در ابتدا مقادیر خود را از فرآیند والد به ارث می برند. همچنین تمامی توصیفگرهای فایل مشابه فرآیند والد است. شایان ذکر است که سیگنال های معوق پاک شده و توسط فرزند به ارث برده نمی شوند. همچنین قفل های فایلی که فرآیند والد به دست آورده است به وسیله فرآیند فرزند به ارث برده نمی شود. حافظه فیزیکی که دو فرآیند در آن قرار گرفته اند و منابعی که توسط سیستم عامل به آن ها تخصیص داده می شود متفاوت می باشد، و این یعنی اینکه دو فرآیند مجزا هستند. در لحظه ای که دو فرآیند از فراخوانی fork برمی گردند، فرزند و والد به طور مستقل اجرا شده اند و حال برای به دست گرفتن پردازنده و دیگر منابع موجود با همدیگر به رقابت می پردازند. نمی توان مشخص کرد که کدام یک از این دو فرآیند پس از fork اول اجرا می شوند. تنها گزینه ممکن همان طور که در کد بالا نشان داده شد. این است که با تست کردن مقدار برگشتی توسط fork، اجرا را بین دو فرآیند (فرآیند والد و فرآیند فرزند) جدا کنیم. ایجاد یک فرآیند فرزند یکسان (از لحاظ محتوا) با والدش زمانی منطقی است که بتوانیم بخش کد و داده ی فرآیند ی تازه ایجاد شده را تغییر دهیم، درست مانند این که یک برنامه جدید را بار و اجرا کنیم.

فرآیند سیستمی wait

این فراخوانی سیستمی برای همزمان کردن اجرای فرآیند های فرزند و والد استفاده می شود: فرآیند والد تا زمان خاتمه فرآیند فرزند صبر می کند. نحو استفاده از این دستور در زیر آمده است:

```
wait(int* pstatus);
```


در صورت موفقیت، این تابع PID فرزند خاتمه یافته و در صورت بروز خطا ۱- را برمی گرداند. آرگومان pstatus آدرس جایی است که کد خاتمه فرزند در آنجا کپی شده است). فرزندی که PID آن برگردانده شده است (فرآیند ای که wait را فراخوانی می کند می تواند:

- بلوکه شود. اگر تمامی فرزندان در حال اجرا باشند، این اتفاق می افتد.
- حالت خاتمه فرزند را دریافت کند. اگر حداقل یکی از فرزندان قبل از فراخوانی wait به پایان رسیده باشند، این اتفاق می افتد.
- یک خطا دریافت کند. اگر هیچ فرآیند فرزندی موجود نباشد این اتفاق می افتد.

حالت خاتمه فرآیند فرزند به صورت اکتال کد شده و در آدرسی که به وسیله pstatus مشخص شده ذخیره می شود. در سه حالت یک فرآیند خاتمه می یابد. ۱- وقتی فرآیند عمداً exit را فراخوانی کند ۲- بعد از دریافت یک سیگنال خاتمه دهنده و یا دریافت سیگنالی که فرآیند قادر به پردازش آن نیست. ۳- در اثر خرابی سیستم. کد حالتی که به وسیله متغیر pstatus برگردانده می شود، مشخص می کند که کدام یک از دو حالت اول اتفاق افتاده است.

(مثال)

```

#include<stdio.h>
#include<stdlib.h>
#include<unistd.h>
#include<sys/wait.h>
int i=10;
void main()
{
    int pid=fork();
    if(pid==0)
    {
        printf("initial value of i %d \n",i);
        i+=10;
        printf("value of i %d \n",i);
        printf("child terminated \n");
    }
    else
    {
        wait(0);
        printf("value of i in parent process %d",i);
    }
}
  
```


فرآیند سیستمی exit

این فراخوانی سیستمی باعث خاتمه فرآیند فراخوانی کننده می شود. نحو این دستور به صورت زیر است:

```
void exit(int* status);
```

پارامتر فرستاده شده به تابع `exit` به عنوان کد خاتمه تفسیر شده و فرآیند والد می تواند برای تعیین روش خاتمه یکی از فرزندانش، از آن استفاده کند. طبق قرار داد کد ۰ به معنی خاتمه نرمال و موفقیت آمیز فرآیند است در حالی که مقدار غیر صفر یک خطا را سیگنال می دهد. برای فرآیند هایی که عضوی از رابطه والد-فرزندی هستند، سه حالت مختلف که مرتبط با فراخوانی `exit` است، وجود دارد:

- وقتی والد قبل از فرزند خاتمه می یابد. در این حالت به همه فرزندان یک والد جدید نسبت داده می شود. این والد جدید فرآیند `init` با شناسه ۱ است. با این کار دیگر پروسه ی یتیمی در سیستم وجود نخواهد داشت.
- وقتی فرزند قبل از والد خود پایان می یابد. سیستم عامل بعضی از اطلاعات را راجع به فرآیند خاتمه یافته ذخیره می کند. `PID`، دلیل خاتمه و غیره. (والد فرآیند خاتمه یافته به این اطلاعات با استفاده از فراخوانی سیستمی `wait` دسترسی دارد. حالت `zombie` به فرآیندی گفته می شود که خاتمه یافته است و والد آن نیز `wait` را فراخوانی نکرده است. به وسیله دستور `ps` می توان از فرآیند های `zombie` اطلاع پیدا کرد. در این موقع در ستون حالت ('S') حرف `Z` چاپ می شود.
- وقتی فرآیندی که از `init` ارث بری می کند، خاتمه بیابد. این فرآیند ها وارد حالت `zombie` نمی شوند به این خاطر که فرآیند `init` همیشه یکی از فراخوانی های `wait` یا `waitpid` را برای فرزندانش فراخوانی می کند. با این مکانیزم از سربار پیدا کردن سیستم با فرآیند های `zombie` پرهیز می شود.

(مثال)

```
#include<stdio.h>
#include<stdlib.h>
#include<unistd.h>
void main()
{
    int id=fork();
    if(id==-1)
    {
        printf("cannot create the file");
        exit(1);
    }
    else
    if(id==0)
    {
        sleep(2);
        printf("child process");
    }
    else
    {
        printf("parent process");
        exit(1);
    }
}
```

تمرین:

- ۱- برنامه ای بنویسید که از سه دستور fork متوالی استفاده کند. با استفاده از دستورات مربوط به مشخصات فرآیند ها برای هر فرآیند، شماره ID و شماره ID ایجاد کننده آن را به دست آورید.
- ۲- شماره سه فرآیندی که بیشترین میزان مصرف CPU را داشته‌اند نمایش دهید.